Family Medicine & Primary Care Review 2011, 13, 2: 241–243 © Copyright by Wydawnictwo Continuo

PL ISSN 1734-3402

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Częstość objawów alergicznych na przykładzie wybranej poradni alergologicznej – badanie retrospektywne

The frequency of allergic reactions symptoms in selected allergy outpatient clinic – a retrospective study

BARTOSZ J. SAPILAK[1, A–F], MONIKA MELON-SAPILAK[3, A–E], EDWARD SZABLEWSKI[2, A–D, F], MARIA MAGDALENA BUJNOWSKA-FEDAK[1, B–D], ANDRZEJ STECIWKO[1, G]

[1] Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej Akademii Medycznej we Wrocławiu
Kierownik: prof. dr hab. med. Andrzej Steciwko
[2] Poradnia Alergologiczna w Kępie
Kierownik: lek. Edward Szablewski
[3] Klinika Chorób Wewnętrznych i Reumatologii 4 WSKzP we Wrocławiu
Kierownik: płk dr hab. Włodzimierz Molenda

A – przygotowanie projektu badania, **B** – zbieranie danych, **C** – analiza statystyczna, **D** – interpretacja danych, **E** – przygotowanie maszynopisu, **F** – opracowanie piśmiennictwa, **G** – pozyskanie funduszy

Streszczenie **Wstęp.** U osób dorosłych, podobnie jak u dzieci i młodzieży, obserwuje się wzrost liczby zachorowań na choroby alergiczne; zjawisko to dotyczy głównie środowisk wielkomiejskich. Według danych różnych autorów, wzrost zapadalności może być związany z zanieczyszczeniem powietrza, biernym paleniem tytoniu i złymi warunkami socjalno-ekonomicznymi. Niewiele jest jednak systematycznie przeprowadzonych badań epidemiologicznych, które pozwoliłyby udokumentować dynamikę zjawiska. Postanowiono zatem dokonać przeglądu zjawiska w wybranej poradni alergologicznej. Na terenie powiatu kępińskiego działa jedna poradnia alergologiczna, która pod opieką ma ponad 3500 pacjentów. Stanowi zatem dogodne miejsce do przeprowadzenia badań epidemiologicznych.
Materiał i metody. Analizy dokonano metodą retrospektywną. Ocenie poddano łącznie dokumentację 3432 pacjentów będących podopiecznymi poradni alergologicznej w roku kalendarzowym 2008. Przeanalizowano występowanie zgłaszanych przez pacjentów poradni dolegliwości i rozpoznań lekarskich według klasyfikacji ICD-10. W analizie statystycznej zastosowano test Gaussa, przyjmując jako istotne wartości przy $p < 0,05$.
Wyniki. Wśród pacjentów zgłaszających się do poradni alergologicznej najczęstszą dolegliwością były obrzęk śluzówki nosa (27,2%), trudności w oddychaniu (16,7%), świąd skóry (10,1%), łzawienie oczu (8,3%), kichanie (6,9%), kaszel (7,1), atopowe zapalenie skóry (5,1%). Odnotowano także, w przypadku dzieci, bóle brzucha i biegunki o niewyjaśnionej etiologii.
Wnioski. Na podstawie przeprowadzonych badań dowiedziono, iż główną przyczyną skierowań do alergologa jest alergia pyłkowa, czemu odpowiada największa liczba pacjentów poddanych leczeniu za pomocą immunoterapii alergenem pyłkowym. Na drugim miejscu znajduje się alergia spowodowana przez roztocza, która też zajmuje drugie miejsce pod względem liczby osób odczulanych. Wyniki te korespondują z danymi międzynarodowymi i badaniami przeprowadzonymi na populacji europejskiej.
Słowa kluczowe: alergia, zapadalność, badanie retrospektywne.

Summary **Background.** In adults as well as in children and young people there is an increase in the number of diagnosed allergic disease. This phenomenon mainly concerns urban environments. According to data provided by various authors increased incidence may be related to air pollution, passive smoking and poor socio-economic conditions. There is rather few, systematically carried out epidemiological studies, which document the dynamics of the phenomenon. Therefore we have decided to carry out a study of developments in selected allergy outpatient clinic. In the kępiński district there is only one, and it offers its services to more than 3500 patients. It is therefore convenient to carry out epidemiological studies there.
Material and methods. Analysis was made by retrospective method. The assessment included documentation of 3432 patients diagnosed in 2008. Examination involved the symptoms reported by patients and medical ailments and resolved ICD-10 classification.
Results. Among patients the most common condition were oedema of the nasal mucosa (27.2%), difficulty in breathing (16.7%), pruritus (10.1%), lacrimation (8.3%), sneezing (6.9%), cough (7.1), dermatitis (5.1%). There was also, in children, abdominal pain and diarrhea of unknown origin.
Conclusions. The studies revealed that the main reason for refferal to an allergologist is pollinosis that corresponds to the largest number of patients treated with allergen immunotherapy. On the second place is an allergy caused by mites, which also occupies second place in terms of the number of people desensitized.. These results correspond with international data and research carried out at the European population.
Key words: allergy, morbidity, retrospective study.

Wstęp

U osób dorosłych, podobnie jak u dzieci i młodzieży, obserwuje się wzrost liczby zachorowań na choroby alergiczne; zjawisko to dotyczy głównie środowisk wielkomiejskich [1–3]. Według danych różnych autorów wzrost zapadalności może być związany z zanieczyszczeniem powietrza, biernym paleniem tytoniu i złymi warunkami socjalno-ekonomicznymi. Niewiele jest jednak systematycznie przeprowadzonych badań epidemiologicznych, które pozwoliłyby udokumentować dynamikę zjawiska [4, 5]. Dane na temat częstości występowania chorób alergicznych w Polsce są nieliczne [6–8]. Konieczna jest zatem rzetelna ocena sytuacji dla ustalenia odpowiedniego programu profilaktyki leczenia, a także kosztów farmakoekonomicznych.

Powiat kępiński jest najdalej wysuniętym na południe regionem Wielkopolski i należy do powiatów średniej wielkości, jego obszar zamieszkuje około 56 tys. osób. Na terenie powiatu działa jedna poradnia alergologiczna, która pod opieką ma ponad 3500 pacjentów. Współpracuje zarówno z NFZ, jak i przyjmuje pacjentów odpłatnie. Stanowi ona zatem dogodne miejsce do przeprowadzenia badań epidemiologicznych.

Materiał i metody

Analizy dokonano metodą retrospektywną. Ocenie poddano łącznie dokumentację 3432 pacjentów będących podopiecznymi poradni alergologicznej w roku kalendarzowym 2008. 2059 osób stanowili mężczyźni, a 1372 osoby to kobiety, wiek badanych był bardzo zróżnicowany – oscylował od 0 do 72 lat.

Przeanalizowano występowanie zgłaszanych przez pacjentów poradni dolegliwości i rozpoznań lekarskich według klasyfikacji ICD-10. W analizie statystycznej zastosowano test Gaussa, przyjmując jako istotne wartości przy $p < 0,05$.

Wyniki

Wśród pacjentów zgłaszających się do poradni alergologicznej najczęstszą dolegliwością były:

- obrzęk śluzówki nosa (nieżyt nosa),
- trudności w oddychaniu,
- świąd skóry,
- łzawienie oczu,
- kichanie,
- kaszel,
- atopowe zapalenie skóry.

Odnotowano także, w przypadku dzieci, bóle brzucha i biegunki o niewyjaśnionej etiologii. Szczegółowy rozkład dolegliwości według płci przedstawiono w tabeli 1.

Nieżyt nosa istotnie częściej podawali mężczyźni niż kobiety, podobnie w przypadku duszności i trudności w oddychaniu. Łzawienie oczu było główną dolegliwością, z którą zgłaszały się kobiety, w ich przypadku istotniejsze znaczenie miały także bóle brzucha, a także wizyty bez istotnych dolegliwości. Kaszel był dominującym objawem w przypadku mężczyzn. Atopowe zapalenie skóry, świąd skóry i kichanie były głównymi przyczynami zgłaszania się mężczyzn do leczenia alergologicznego.

Dyskusja

Celem niniejszego badania była analiza częstości występowania chorób alergicznych, wśród mieszkańców powiatu kępińskiego, poddawanych leczeniu w poradni alergologicznej, a także porównanie wyników z danymi epidemiologicznymi odnoszącymi się do innych regionów Polski. Potwierdzono, że częstość występowania chorób alergicznych na terenie powiatu kępińskiego nie różni się istotnie od wyników badań prowadzonych na ogólnej populacji polskiej.

Funkcjonowanie poradni alergologicznej w Kępnie, z powodu stwierdzonego na tym terenie dużego zapotrzebowania na świadczenia z zakresu alergologii, wydaje się ważnym ogniwem ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Zidentyfikowane przypadki chorób alergicznych wskazują, iż powiat kępiński nie różni się istotnie statystycznie od innych regionów Polski – także i tu dominującym schorzeniem o podłożu alergicznym jest alergia pyłkowa. Na drugim miejscu stwierdza się występowanie alergii roztoczowej. Przypadki alergii pokarmowych na leki, jad owadów błonkoskrzydłych również zostały stwierdzone, jednak biorąc pod uwagę specyficzne postępowanie terapeutyczne tych jednostek chorobowych (jady owadów i leki – terapia kliniczna; alergia pokarmowa – dieta eliminacyjna) przypadki te nie zostały objęte analizą statystyczną.

Do najczęstszych objawów, z którymi lekarze podstawowej opieki zdrowotnej kierują pacjentów do diagnostyki alergologicznej, są bez wątpienia obrzęk śluzówki nosa (nieżyt nosa), trudności w oddychaniu, łzawienie oczu, świąd skóry, kichanie, kaszel, atopowe zapalenie skóry. Objawy te nie są charakterystyczne jedynie dla alergii i mogą przemawiać także za rozpoznaniem innych schorzeń, dlatego przeprowadzenie kompleksowej diagnostyki alergologicznej pozwala potwierdzić lub wykluczyć alergiczne podłoże choroby.

Powiat kępiński jako region o niskim poziomie bezrobocia, rolniczo-przemysłowym charakterze, jest miejscem, w którym stwierdza się typowe dla obszarów wiejskich i wiejsko-miejskich alergie pyłkowe i roztoczowe. Ma to bezpośredni związek z uprawami roślinnymi, dużą ilością zieleni miejskiej, a także niedostateczną profilaktyką przeciwroztoczową. Wysoką zapadalność na aler-

Tabela 1. Najczęstsze dolegliwości pacjentów zgłaszających się w poradni alergologicznej

Dolegliwości	Kobiety		Mężczyźni		Poziom istotności różnic (*p*)	Razem	
	n	%	*n*	%		*n*	%
Nieżyt nosa	303	22,1	630	30,6	0,0001	933	27,20
Duszność, trudności w oddychaniu	209	15,2	364	17,7	0,004	573	16,70
Łzawienie oczu	148	10,8	138	6,7	0,002	286	8,34
Świąd skóry	77	5,6	270	13,1	0,001	347	10,10
Kichanie	59	4,3	177	8,6	0,004	236	6,88
Kaszel	56	4,1	188	9,11	0,001	244	7,11
AZS	54	3,9	121	5,9	0,001	175	5,10
Bóle brzucha	23	1,7	14	0,7	> 0,05	38	1,10
Biegunki	11	0,8	0	0	0,0002	11	0,32
Bez istotnych dolegliwości	432	31,5	156	7,59	0,0001	588	17,15
Razem	1383	100	2058	100		3431	100

gie roztoczowe wiązać można z brakiem przekonania społeczności o istnieniu roztoczy w otoczeniu człowieka i ich znaczeniu w jego codziennym życiu i zachowaniu zdrowia.

Wnioski

1. Na podstawie przeprowadzonych badań dowiedziono, iż główną przyczyną skierowań do alergologa są alergia pyłkowa, czemu odpowiada największa liczba pacjentów poddanych leczeniu za pomocą immunoterapii alergenem pyłkowym.
2. Na drugim miejscu znajduje się alergia spowodowana przez roztocza, która też zajmuje drugie miejsce pod względem liczby osób odczulanych.
3. Wyniki te korespondują z danymi międzynarodowymi i badaniami przeprowadzonymi na populacji europejskiej.

Piśmiennictwo

1. Cerańska-Goszczyńska H, Pułtotak M, Ignar-Golinowska B, i wsp. Zmiany w stanie zdrowia dzieci w pierwszych latach nauki w szkole (w świetle badań półciągłych). *Przed Ped* 1984; 14(6): 381–389.
2. Niedzielska G. Epidemiologia zakażeń górnych dróg oddechowych. *Med po Dypl* 1998; 7 (wyd. spec.): 2–4.
3. Zychowicz C. Epidemiologia i przyczyny ciągłego wzrostu liczby chorób alergicznych w ostatnim dwudziestoleciu. *Alergologia* 1996; 1: 3–5.
4. Burney PGJ. Asthma mortality in England and Wales, evidence for a further increase, 1974–1984. *Lancet* 1986; 2: 323–226.
5. Burney PGJ, Chinn S, Rona RJ. Has the prevalance of asthma increased in children? Evidence from the national study of health and growth, 1973–1986. *Br Med J* 1990; 64: 406–416.
6. Gniazdowska B, Jefimow A. Badania epidemiologiczne nad chorobami alergicznymi wśród miejskich i wiejskich dzieci w wieku szkolnym w Polsce. *Pol Tyg Lek* 1990; 45: 855–860.
7. Romański B, i wsp. Próba oceny częstości występowania zaburzeń alergicznych u dzieci w szkołach Trójmiasta. *Pediatr Pol* 1967; 4: 1101.
8. *Epidemiological study on long-term effects on health of air pollution*. Problemy Medycyny Wieku Rozwojowego. T. 7a. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka, PZWL; 1978.

Adres do korespondencji:
Dr n. med. Bartosz J. Sapilak
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej AM
ul. Syrokomli 1
51-141 Wrocław
Tel.: 501 148-503
E-mail: bsapilak@poczta.onet.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 30.03.2011 r.
Po recenzji: 4.04.2011 r.
Zaakceptowano do druku: 11.04.2011 r.